

Zenon Hendel, Waclaw Pogorzelski, Krzysztof Czapla, Piotr Gierczak, Czesław Lasota, Zdzisław Wiśniewski, Jerzy Burnita, Mariusz Karst

Głógów - Stare Miasto, kwartał A-24,
gm. loco, woj. legnickie, AZP 68-19/-

Informator Archeologiczny : badania 28, 91-92

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Głogów–Stare Miasto, kwartał
A–24**
gm. loco, woj. legnickie
AZP 68-19/—

Muzeum Archeologiczno–Historyczne
w Głogowie

Badaniami kierował mgr Zenon Hendel. Udział wzięli: mgr mgr Wacław Pogorzelski, Krzysztof Czapla, Piotr Gierczak oraz dr Czesław Lasota, mgr Zdzisław Wiśniewski, mgr inż. Jerzy Burnita i mgr inż. Mariusz Karst. Finansowane przez Urząd Wojewódzki w Legnicy, Urząd Miasta i Gminy w Głogowie oraz PRiUB „BUDOPROJEKT” w Głogowie. Pierwszy sezon badań. Osada przedlokacyjna (XII/XIII w.), średniowieczne miasto lokacyjne (XIII–XVI w.), zabudowa nowożytna.

Badania ratownicze przeprowadzone w 1994 r. w Głogowie na Starym Mieście zostały skoncentrowane w wykopie budowlanym o powierzchni 16 arów, usytuowanym w południowo–zachodniej części kwartału A–24, przy skrzyżowaniu ulic Starowalowej i Balwierskiej. Wykop podzielono na trzy części: A–24a (północno–zachodnia partia wykopu), rozdzielający je zaulek, oraz część oznaczona symbolem A–24b.

W obrębie kwartału A–24 odkryto 61 obiektów nieruchomości, zróżnicowanych pod względem wielkości, kształtu, pełnionych pierwotnie funkcji oraz chronologii, związanych z czasami poprzedzającymi okres powstania w tej części Głogowa zwartej architektury murowanej.

Za najstarszy uznać należy domniemany grób szkieletowy (obiekt nr 7) z wczesnego okresu epoki brązu, związany z tzw. grupą lubuską kultury unietyckiej, który został zidentyfikowany w obrębie posesji nr 3, kw. A–24a.

Następna faza osadnictwa jest reprezentowana przez 10 obiektów średniowiecznych, odkrytych w obrębie zachodniej części badanego obszaru, datowanych na XII/XIII–XIII w. Stanowiły one pierwszą fazę zabudowy drewnianej. Zespół ten składał się z jednej ziemianki, odsłoniętej fragmentarycznie, dwóch półziemianek, jednej kloaki, dwóch jam słupowych oraz obiektów o nieokreślonej na obecnym etapie badań funkcji. Z ich rozprzestrzenienia wynika, że w tym okresie zabudowa na omawianym obszarze miała charakter nieregularny. Obiekty w sześciu przypadkach jednym ze swoich boków były zorientowane identycznie, w kierunku północ–południe, z małym odchyleniem w stronę wschodnią. Sądzić należy, iż cały zespół tych jam stanowił najdalej na południowy wschód wysunięty skrawek osady przedlokacyjnej, uchwyconej wcześniej w zachodniej części Starego Miasta.

Drugą fazę zabudowy drewnianej należy wiązać z zespołem obiektów wstępnie datowanych na XIII/XIV–XV w., związanych z lokacyjną częścią dawnego miasta. Różniły się one między sobą zarówno wielkością, jak i cechami konstrukcyjnymi. Zlokalizowane zostały w dwóch przeciwległych częściach badanego kwartału. W partii zachodniej stwierdzono występowanie pozostałości dwóch dużych budynków słupowych oraz kilkunastu jam o nieznanym przeznaczeniu. Domostwa były zorientowane dłuższymi bokami w kierunku północ–południe. Ich zarysy w jednym przypadku zachowały się w całości, a w drugim jedynie fragmentarycznie. Wzdłuż wschodniej ściany częściowo uchwyconego obiektu odkryto koleiny dawnego traktu komunikacyjnego (drogi). Natomiast w środku obiektu odsłoniętego w całości odkryto pozostałości glinianego pieca. Od strony południowej ten zespół budynków okalał rów. Drugie skupisko obiektów związanych z omawianą fazą zabudowy tworzyły pozostałości trzech drewnianych piwnic, uchwycone we wschodnim sektorze badanego kwartału. Z tą fazą należy również wiązać pozostałości fundamentów czterech budynków murowanych, datowanych na schyłek późnego średniowiecza, uchwyconych w centralnej części kwartału.

Pozostałości najmłodszej fazy drewnianej zabudowy w obrębie kwartału A–24, datowanej na okresy nowożytne, zachowały się jedynie w postaci resztek dwóch budynków reglowych oraz dwóch piwnic — te ostatnie zostały zidentyfikowane we wschodniej części kwartału A–24b, natomiast ślady po budynkach były usytuowane w zachodniej partii

badanego obszaru. Brak śladów po drewnianych obiektach w środkowym sektorze kwartału wynikał, jak należy sądzić, z faktu, iż bardzo głęboko posadowione zostały w tym miejscu fundamenty późniejszego budownictwa murowanego, którym w 2. poł. XVII w. najpierw zabudowano zachodnią część kwartału, następnie na przelomie XVII/XVIII w. cały badany teren.

Dokumentacja oraz zabytki znajdują się w zbiorach Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Głogowie.

Głogów-Stare Miasto, kwartał
A-26
gm. loco, woj. legnickie
AZP 68-19/-
**Muzeum Archeologiczno-Historyczne
w Głogowie**

Badaniami kierował mgr W. Pogorzelski (autor sprawozdania) przy współpracy mgr mgr Z. Hendla i K. Czapl. Inwentaryzację architektoniczną i badania relikwów piwnic wykonali: mgr inż. arch. J. Burnita, mgr inż. arch. A. Karst, dr C. Lasota, mgr Z. Wiśniewski. Finansowane przez Urząd Wojewódzki w Legnicy, Urząd Miasta i Gminy w Głogowie oraz PRiUB „BUDOPROJEKT” w Głogowie. Miasto XIII-XX w.

Kwartał oznaczony symbolem A-26 na Starym Mieście w Głogowie ograniczają ulice: od północy Grodzka, od południa Balwierska, od zachodu Garncarska, od wschodu Parafialna. W związku z tym, iż północna część kwartału przeznaczona została pod budynki mieszkalne, zaistniała konieczność przeprowadzenia w 1994 r. archeologiczno-konserwatorskich badań na tym obszarze.

W ich wyniku stwierdzono istnienie dziewięciu posesji, z których 1, 3, 5, 6, 7, 9 były podpiwniczone w trzech traktach, natomiast 2, 4 i 8 nie były podpiwniczone na linii trzeciego traktu. Analiza układu przestrzennego murów oraz ich rozwarstwienie chronologiczne pozwoliły stwierdzić, że na obszarze wykopu znajdują się relikty dziewięciu kamienic, których początki sięgają okresu gotyckiego. Na przestrzeni stuleci liczba kamienic zmieniała się, gdyż u schyłku średniowiecza było ich 10 lub 11. W okresie baroku nastąpiło prawdopodobnie połączenie dwóch sąsiadujących kamienic, a dwie o metryce średniowiecznej zostały połączone w jeden układ przestrzenny w XIX-XX w.

Badaniami archeologicznymi objęto zaplecze posesji nr 2, 4 i 8. Wykop na posesji nr 2 kształtem nawiązywał do prostokąta o wymiarach 6,5 x 6,35 m. Stwierdzono na nim obecność pięciu warstw. W warstwie I (licząc od stropu) odsłonięto, zadokumentowano i wyeksplorowano pozostałości po fragmencie budynku gospodarczego, pełniącego rolę magazynu zboża. W warstwie II zachowały się fragm. belek po budynku gospodarczym. Z warstwą III wiązała się pozostałość po piecu i obiekcie gospodarczym. W warstwie IV nie stwierdzono pozostałości po obiektach. Z warstwą V wiązał się podpiwniczony budynek gospodarczy.

Wykop na posesji nr 4 kształtem nawiązywał do kwadratu o długości boku 6,1 m. W trakcie eksploracji posesji stwierdzono, że układ warstw części północnej jest odmienny od południowej.

W części północnej wyróżniono cztery warstwy. Tylko w warstwie I znajdował się fragm. fundamentu z polnych kamieni oraz fragm. pieca, pozostałe stanowiły próchnice przemieszane z fragm. polepy i węgla drzewnych.

W części południowej wyróżniono pięć warstw. W warstwach I-IV znajdowały się pozostałości po fragm. budynku o konstrukcji szachulcowej, o wymiarach 4,6 x 2,8 m, który uległ spaleni i był odbudowywany na tym samym miejscu. W warstwie V zlokalizowana była pozostałość po owalnym obiekcie o wymiarach 1,6 x 1,45 m i głębokości 0,5 m.